

Asia: VN/22967/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Viitekohdan mukaisesta asiasta Tampereen kaupunki lausuu kunnioittaen seuraavan.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia ja lakia yleisestä asumistuesta. Esityksen mukaan asumislisään olisivat oikeutettuja opiskelijat, joka asuvat vuokra- tai asumisoikeusasunnossa tai muussa asumiseen soveltuvassa majoituksessa. Asumislisän määrä on enintään 80 prosenttia kuukausittaisista ja kuntaryhmittäin määräytyvistä enimmäisasumismenosta. Hallituksen vuosille 2025–2028 laatiman julkisen talouden suunnitelman mukaan opiskelijat palautetaan yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin 1.8.2025.

Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan, jonka mukaan opiskelijoiden yleisen asumistuen rinnalle selvitetään ja kehitetään yhteisasumista suosiva ja taloudellisesti houkutteleva vaihtoehto. Hallitusohjelman mukaan opintotuen tavoitteena on mahdollistaa ensisijaisesti täysipäiväinen opiskelu. Muutoksen arvioitu nettosäästö nousee esityksen mukaan vuoteen 2028 mennessä 57 miljoonaan euroon.

Tampereen kaupunki haluaa kiinnittää huomiota erityisesti ehdotetun muutoksen aikatauluun. Tampereen kaupunki perustelee näkemystään seuraavasti.

20–34-vuotiaat muodostavat Tampereen kaupungin asukkaiden suurimman ikäryhmän. Tähän ikäryhmään kuuluu lähes kolmasosa kaupungin asukkaista. Opiskelijoita Tampereen väkiluvusta on puolestaan noin viidesosa, mutta kaupungissa asuu runsaasti myös sellaisia työllisiä ja työttömiä nuoria, joiden tavoitteena on saada opiskelupaikka Tampereelta. Yhden hengen asuntokuntien määrä Tampereella on kasvanut tasaisesti, mutta yksin asuvien asuntokuntien

kasvu on kiihtynyt erityisesti vuoden 2015 jälkeisenä aikana. Vuonna 2023 tamperelaisista kotitalouksista 54,7 % oli yhden hengen kotitalouksia.

Tampereella on noin 17 000 kohtuuhintaista vuokra-asuntoa, joista opiskelijoille on suunnattu noin 4 800. Kohtuuhintaisen asumisen haasteena ovat asumiskustannusten ja uudistuotantoa koskien rakentamisen kustannusten yleinen nopea nousu. Vuoden takaisesta ajankohdasta Ara-rahoitteisten vuokra-asuntojen vuokrat ovat nousseet noin viisi prosenttia. Ara-rahoitteisten yksiöiden keskimääräinen neliövokra on Tampereella tällä hetkellä 15,40 euroa.

Kohtuuhintaisten asuntojen saatavuus on edellisvuosien Tampereen ja kaupunkiseudun voimakkaasta rakentamisesta huolimatta heikkoa, koska kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen ja opiskelija-asuntojen tarve on patoutunut. Opiskelijoiden siirtäminen opintotuen asumislisästä yleisen asumistuen piiriin vahvasti entisestään yksin asumisen suosiota, mihin myös asuntomarkkinat vastasivat.

Tampereella opiskelija-asuntotoimijoiden tarjoamien vuokra-asuntojen käyttöaste on hyvin korkea ja tyhjäkäyttöprosentti alhainen. Vaikka Tampereelle rakentuu jatkuvasti uusia opiskelija-asuntokohteita, kaikkien opiskelijoiden ei ole tosiasiaa mahdollista löytää asuntoa opiskelija-asuntotoimijoiden kohteista. Sen sijaan tällä hetkellä noin kaksi kolmesta opiskelijasta asuu muualla kuin opiskelija-asunnossa. Tampereen kaupunki haluaa kiinnittää

huomion myös siihen, että suuriin opiskelijakaupunkeihin muuttaa opiskelemaan entistä enemmän kansainvälisiä tutkinto-opiskelijoita, joiden maksukyky on suomalaisia opiskelijoita matalampi. Tämä vaikuttaa omalta osaltaan edullisten opiskelija-asuntojen saatavuuteen Tampereella.

Asumislisän asumismenorajaksi on esitetty kuntaryhmä II:n osalta 310,00 euroa. Vuokraovi.com syyskuun alun mukaisin tiedoin Tampereella ei ole ainuttakaan yksittäistä asuntoa vuokrattavana alle 480,00 euron. Tampereen kaupunki huomauttaa, että esitetty asumismenoraja ei todellisuudessa huomioi Tampereen seudulla asuvien opiskelijoiden todellisia, asuntojen saatavuudesta riippuvaisia asumiskustannuksia. Asumisen järjestäminen vapailta vuokramarkkinoilta alle asumislisän asumismenorajan edellyttäisi opiskelijalta yhteisasunnon vuokraamista muiden kanssa, mikä voi aiheuttaa opiskelijalle toimeentuloriskin,

mikäli kaikki yhteisasujat vastaavat asumismenoista yhteisvastuullisesti.

Tampereen kaupunki huomauttaa, että asuntopolitiikka on luonteeltaan pitkäsyklistä. Asuntopoliittisten toimien käynnistyminen kestää pitkään, mutta myös niiden vaikutus on hyvin pitkäkestoista. Ehdotetun muutoksen on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2025. Muutos kohdistuu siis vilkkaimpaan opiskelijoiden muuttosesonkiin. Vaikka on odotettavissa, että osa opiskelijoista pystyy muutoksen jälkeen järjestämään taloutensa niin, että asuminen nykyisessä

vuokra-asunnossa voi jatkua, osa nykyään yksin asuvista opiskelijoista joutuu hakemaan edullisempaa, paremmin maksukykyään vastaavaa asuntoa samanaikaisesti sellaisten opiskelijoiden kanssa, jotka ovat vasta muuttamassa opiskelemaan. Aikataulu voi asettaa sellaiset opiskelijat, jotka

eivät asu tai eivät onnistu saamaan muutoksen jälkeiseen taloudelliseen tilanteeseensa soveltuvaa vuokra-asuntoa, vaikeaan asemaan, heikentää heidän pääsyään täysimääräisesti oikeuksiinsa, lisätä asumismenojen maksamiseen liittyviä maksuvaikeuksia, lisätä asumisneuvonnan tarvetta sekä käytännössä rajoittaa mahdollisuutta valita Tampere opiskelukaupungiksi. Tampereen kaupunki on huolissaan siitä, että ehdotettu muutos yhdessä opintolainan kuukausiosuuteen tehtävän korotuksen kanssa hankaloittaa taloudellisesti tukiverkottomien nuorten mahdollisuuksia hakeutua korkeakouluopintoihin, ja näin aiheuttaa koulutukseen liittyvää eriarvoistumista.

Vaikka yhtäältä opiskelijoiden siirtäminen yleisen asumistuen piiriin on tasapainottanut opintotukijärjestelmää, jota ei ole alun perin ollut tarkoitus luoda lainapainotteiseksi, toisaalta sellaiset koulutuspoliittiset ratkaisut, jotka vähentävät itsenäistyvien opiskelijoiden yksinäisyyden ja irrallisuuden kokemuksia, ovat sinänsä kannatettavia. Nuorten yksinäisyys on tunnistettu nuorten mielenterveyden oireisiin vaikuttavaksi tekijäksi, joten yhteisasumISRatkaisut voisivat toimia suojaavina tekijöinä sellaisille sosiaalisille riskeille, jotka ovat läheisessä yhteydessä yksinäisyyteen.

Kokonaisuutena Tampereen kaupunki korostaa, että lainvalmistelussa olisi perusteltua arvioida, onko esityksen voimaantulon ajankohta tarkoituksenmukainen ja millaisia välillisiä kustannuksia aikataulusta voi seurata valtiolle, kunnille ja hyvinvointialueille. Tampereen kaupunki pitää tärkeänä, että esityksen vaikutukset opiskelijoiden hyvinvointiin sekä päätoimisen opiskelun mahdollisuuksiin arvioitaisiin. Lisäksi tulisi arvioida sitä, millaisia tosiasiallisia seurauksia

opiskelijoiden opintolisään siirtämisellä on opiskelijoiden asumisen näkökulmasta. Toisin sanoen tulisi arvioida sitä, kannustaako muutos tosiasiallisesti yhteisasumISRatkaisuihin. Kilpailukyvyyn säilyminen ja kehittyminen edellyttää, että opiskelemaan pystyy hakemaan koko ikäluokka. Lopuksi Tampereen kaupunki pitää keskeisenä, että lainvalmistelussa huomioitaisiin käsillä olevan esityksen vaikutukset esimerkiksi pienituloisuusasteen kehitykseen,

hyvinvointialueen toimialaan kohdistuviin paineisiin sekä tosiasialliseen koulutuspoliittiseen yhdenvertaisuuteen

Nyman Kirsi

Tampereen kaupunki - Apulaispormestari Ilkka Sasi